

ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร

Cooperation in Organizing Reading Promotion
Activities at School Libraries in Bangkok Metropolis

อำภา วังกาฮาด*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพ ปัญหาและความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ ต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด ในเขตกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ คือครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งสิ้น 686 และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 253 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบเพื่อวัดความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) และสถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายเป็นคู่โดยวิธี LSD

ผลการวิจัยพบว่า (1) ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีครูบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุด จำนวน 1 คน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เดือนละ 1 ครั้ง มีการจัดบอร์ดเกี่ยวกับเกร็ดความรู้ต่างๆ หน้าห้องสมุดทุกเดือน และเก็บสถิติการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (2) ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง มีงบประมาณจำนวน วัสดุอุปกรณ์ หนังสือ สื่อและคู่มือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีน้อยและไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานหรือกิจกรรมของห้องสมุดน้อย ครูบรรณารักษ์ทำงานไม่เต็มที่ เพราะมีงานอื่นนอกเหนือจากงานของห้องสมุด และมีชั่วโมงสอนมากเกินไป ครูผู้สอนไม่มีความเข้าใจในงานหรือกิจกรรมของห้องสมุด (3) ครูบรรณารักษ์มีความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผู้บริหารให้ความสำคัญในการรณรงค์ให้ทุกคนในโรงเรียนเห็นความสำคัญของการอ่าน และเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

* นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ครูผู้สอนให้ความร่วมมือในข้อสนับสนุนให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมคัดเลือกสื่อการสอนและหนังสือเข้าห้องสมุด ครูบรรณารักษ์อำนวยความสะดวกของสถานที่ในการจัดกิจกรรม ติดตามงาน สรุปงาน และประเมินกิจกรรมร่วมกัน (4) กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในด้านการวางนโยบายและวางแผนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยให้กิจกรรมสอดคล้องกับมาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียน ด้านกระบวนการอยู่ในระดับปานกลาง โดยการขอความร่วมมือจากนักเรียนเพื่อเข้าร่วมโครงการ ส่วนด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก โดยให้มีการสรุปผลการดำเนินงานเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม (5) การเปรียบเทียบความคิดเห็นครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนต่อความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านพบว่า ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีหน้าที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: 1) ห้องสมุดโรงเรียน 2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

Abstract

In this thesis, the researcher investigates problems encountered and opinions expressed by librarian teachers regarding the organization of the reading promotion activities of school libraries in the Bangkok Metropolitan area.

Pursuing a random sampling strategy, the researcher selected a sample population consisting of 253 librarian teachers employed at public and private school libraries from a total of 686. The instrument of research was a questionnaire.

Using techniques of descriptive statistics, the researcher analyzed the data collected in terms of percentage, mean and standard deviation. The techniques of independent samples *t*-test and F-test (one-way ANOVA) were used for the testing of hypotheses. The method of multiple comparisons using the least significant difference (LSD) technique was employed when differences were found at the statistically significant level of .05.

Findings are as follows:

1. Most of the school libraries in the Bangkok Metropolitan area have one librarian teacher working at each library. Reading promotion activities were offered once a month. Most provided knowledge tips on bulletin boards at the front of the library every month. Statistics were collected concerning student participation in reading promotion activities.

2. In analyzing problems encountered in organizing reading promotion activities, the researcher found that the subjects under study exhibited problems in an overall picture and in each aspect at a moderate level. The libraries had small and insufficient budgets for materials, books, media, and manuals for activities in comparison with the number of students. Administrators paid little attention to work or activities at the libraries. Librarian teachers could not work up to their full potential because they were engaged in other types of work besides library work, as well as having too many teaching hours. Teachers do not understand the work or activities of the libraries.

3. Librarian teachers cooperated in organizing reading promotion activities. Administrators cooperated in conducting campaigns in which were shown to all concerned that reading was important, as was participation in reading promotion activities. Teachers cooperated in encouraging students to develop the habit of continuously loving to read. They also participated in the selection of teaching materials and books for libraries. Librarian teachers facilitated the provision of locations for organizing activities, conducted follow-ups, provided work summaries and they evaluated activities together.

4. The subjects under study exhibited opinions toward organizing reading promotion activities in the aspect of policy and planning in an overall picture at a high level. They saw that activities were conducted in accordance with the standards of the school libraries. The aspect of process was evinced at a moderate level through requesting cooperation from students in project participation. The aspect of evaluation was pursued at a high level in respect to summarizing what had been done operationally upon the completion of activities.

5. In comparing the opinions of the librarian teachers under study, the researcher found that those who differed in the demographical characteristics of gender, educational

level, work experience and school library did not exhibit parallel differences in their opinions toward cooperation in organizing reading promotion activities. However, the subjects under investigation who differed in the demographical characteristic of duties evinced concomitant differences in their opinions toward cooperation in the organization of reading promotion activities at the statistically significant level of .05.

Keywords: school libraries, reading promotion activities

ความนำ

การสำรวจการอ่านหนังสือประชากรไทย ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2551 พบว่า คนไทยมีอัตราการอ่านหนังสือน้อยลงจากเดิมปี 2548 อัตราเด็กอ่านหนังสือ ร้อยละ 69.10 แต่ในปี 2551 เหลือเพียงร้อยละ 66.30 เนื่องจากเด็กหันมาสนใจดูโทรทัศน์มากขึ้น เป็นผลให้เด็กขาดจินตนาการ ขาดความคิดสร้างสรรค์ และยังพบว่า เวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการอ่านหนังสือน้อยลงจาก 51 นาทีต่อวัน ในปี 2548 เหลือเพียง 39 นาทีต่อวันในปี 2551 ซึ่งเป็นผลในทางลบ นับว่าคนไทยมีอัตราการอ่านหนังสือลดลงเกือบทุกวัย ส่วนวัยสูงอายุ เป็นเพียงกลุ่มเดียวที่มีอัตราการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะมีเวลาว่างเนื่องจากไม่ได้ทำงานแล้ว (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2552)

สถานการณ์การอ่านของประชากรไทยยังน่าเป็นห่วง และมีแนวโน้มต่ำลงอาจเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อีกทั้งวิธีการอ่านหนังสือยังมีการเปลี่ยนแปลงไปมากไม่ว่าจะเป็นสื่อต่างๆ ทำให้บางคนเกิดความเข้าใจผิดคิดว่าการอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น สามารถรับรู้ข่าวสารได้จากสื่อต่าง ๆ โดยการดู และการฟังเท่านั้นไม่ว่าจะเป็นการรับรู้จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ หรืออินเทอร์เน็ตซึ่งมีความสะดวกสบาย และตอบสนองความต้องการมากกว่า จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนไทยไม่ชอบอ่านหนังสือ และยังขาดนิสัยรักการอ่าน

การปลูกฝังนิสัยการอ่าน มีความสำคัญทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน ซึ่งจะ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาคนในสังคม โดยครอบครัวจะต้องให้ความสำคัญกับการอ่านของเด็ก ส่วนโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้ (เจลิยว พันธุ์สีดา, 2539, หน้า 14) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และการเรียนรู้เป็นการรวมพลังกัน เพื่อปลูกฝังให้เด็กไทยรักการอ่านหนังสือ และสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องพึงจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ (สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์, 2550, หน้า 37) การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีที่เอื้อต่อการฝึกให้เด็กรักการอ่าน จนติดเป็นนิสัย ถือว่า

เป็นการปูพื้นฐานอันมั่นคงทางการศึกษาให้แก่เด็กได้ทางหนึ่ง เปรียบเหมือนบันไดในการนำทางให้เด็ก ๆ หันมาสนใจการอ่านหนังสือ จึงเป็นประตูที่เปิดสู่ความสำเร็จ (วิลาวรรณ รัตนเศรษฐากุล, 2546, หน้า 14)

ห้องสมุดโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนการสอนที่จะสนับสนุนส่งเสริมความต้องการในการศึกษาหาความรู้โดยเฉพาะ เป็นสถานที่รวบรวมหนังสือ วารสาร เอกสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนโสตทัศนวัสดุ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรในปัจจุบัน เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนของครู และนักเรียนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เป็นสถานที่ที่ทุกคนในโรงเรียนสามารถเลือกอ่านหนังสือ และค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ ได้โดยอิสระนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน มีผู้นำทางการศึกษาเห็นว่า “ห้องสมุดโรงเรียนเป็นรากฐานของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางของโรงเรียน และเป็นหัวใจของโรงเรียน” ซึ่งจะสร้างความพอใจ และสุขใจแก่ผู้ที่รักการอ่าน และการค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่าการเรียนการสอนเฉพาะในห้องเรียนหาเพียงพอ กับความต้องการของเด็ก ในสังคมประชาธิปไตยนั้นพลเมืองจะต้องมีสติปัญญาความรู้ และศีลธรรมสูงพอที่จะพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง เมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ จะสามารถตัดสินใจเองได้ และยังช่วยให้นักเรียนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการอ่านหนังสือที่ตนชอบทำให้ได้รับความรู้ความเพลิดเพลินอย่างคุ้มค่า ด้วยเหตุผลดังกล่าว ห้องสมุดโรงเรียนจึงมีบทบาท และมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษา (กุหลาบ บันลายนาค, ม.ป.ป., หน้า 1) ห้องสมุดกับการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ และจะช่วยพัฒนาเยาวชนในทุกด้าน ช่วยวางรากฐานให้นักเรียนเป็นผู้รักการเรียนรู้ และสนใจเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพ จึงเป็นหน้าที่ของ ผู้บริหาร คณะครู และบรรณารักษ์ที่จะต้องร่วมมือกันส่งเสริม สนับสนุนห้องสมุดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ (กรมวิชาการ, 2543, หน้า 13)

การอ่าน คือ เครื่องมือที่ช่วยให้เข้าถึงวิทยาการความรู้ ความคิด ของผู้คนในสังคม ดังนั้น การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาเด็กให้มีความรักการอ่านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในห้องสมุดโรงเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน จะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาทักษะและนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก ซึ่งจะเป็นบุคลากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครู บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชน ที่จะมีส่วนช่วยส่งเสริม สนับสนุน และให้ความร่วมมือกัน เพื่อกระตุ้นให้เด็กไทยเกิด ความสนใจอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น เกิดจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิด

ประโยชน์ และมีนิสัยรักการอ่านที่ยั่งยืน เพื่อให้ได้รับรางวัลเป็นเมืองหนังสือโลกในปีพ.ศ. 2556
 สนองนโยบายมหานครแห่งการอ่านและการเรียนรู้ ที่จะช่วยให้ห้องสมุดโรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริม
 การอ่านอย่างจริงจัง อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการส่งเสริม และการดำเนินงานร่วมมือกันการสร้าง
 เครือข่ายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นในห้องสมุดโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน
 ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน
 ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ต่อความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริม
 การอ่านของห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษา บทบาท
 หน้าที่ และสังกัดโรงเรียนที่ต่างกัน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแตกต่างกัน
2. ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษา บทบาท
 หน้าที่ และสังกัดโรงเรียนที่ต่างกัน มีปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแตกต่างกัน
3. ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษา บทบาท
 หน้าที่ และสังกัดโรงเรียนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยการเก็บข้อมูลจาก
 แบบสอบถาม

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร
 จำนวน 253 คน ซึ่งแบ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดย
 ใช้สูตรของ Yamane (1967, p. 125) ที่ระดับความคาดเคลื่อน 0.05 ส่วนการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้
 วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามสังกัดของโรงเรียน ในเขต

กรุงเทพมหานคร ทำให้ได้ครูบรรณารักษ์สังกัดโรงเรียนรัฐบาล 161 คน และครูบรรณารักษ์สังกัดโรงเรียนเอกชน 92 คน รวมทั้งสิ้น 253 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.87

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์ ในการตอบแบบสอบถามจากบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อออกหนังสือส่งไปยังกลุ่มโรงเรียนตัวอย่าง ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 253 ฉบับ ทั้งนี้ได้แนบซองติดแสตมป์ และจ่ายค่าไปรษณีย์ให้ผู้วิจัย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ภายใน 1 เดือนหลังจากได้รับ และเก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบแบบสอบถามแล้วนำฉบับที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 215 ฉบับ จากจำนวน 253 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) และสถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธี LSD

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 86.00 จบการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 75.60 มีประสบการณ์การปฏิบัติงานห้องสมุดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.40 และยังพบว่า มีชั่วโมงสอน คิดเป็นร้อยละ 86.50 และกลุ่มตัวอย่าง เป็นครูบรรณารักษ์สังกัดโรงเรียนรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 63.30

2. สภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน พบว่าห้องสมุดโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีครูบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 62.80 มีจำนวนผู้ช่วยครูบรรณารักษ์ บรรณารักษ์อาสา/นักเรียนช่วยงานห้องสมุดที่ปฏิบัติงานในห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 28.80 ส่วนใหญ่ได้งบประมาณจากงบห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 78.20 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด เดือนละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.60 ส่วนใหญ่มีลักษณะการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด คือ จัดมุมส่งเสริมการอ่าน คิดเป็นร้อยละ 15.60 มีวิธีการ

ติดตามข่าวสารกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 28.80 ส่วนใหญ่มีการรับความรู้และประสบการณ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จากการทำโครงการต่าง ๆ ภายในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 24.20 มีวิธีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด หน้าเสาธง เคารพธงชาติตอนเช้า คิดเป็นร้อยละ 18.80 ส่วนใหญ่มีการจัดบอร์ด เพื่อส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดเกี่ยวกับเกร็ดความรู้ต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 23.70 มีความถี่ในการจัดบอร์ดข่าวสารความรู้หน้าห้องสมุด ทุกเดือน คิดเป็นร้อยละ 50.70 และส่วนใหญ่มีวิธีการประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโดยการเก็บสถิติการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 25.50

2. ปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน พบว่าในด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านด้านครูผู้สอน ด้านครูบรรณารักษ์ และด้านผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ และศึกษาพบรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

- ด้านปัญหาจากผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานหรือกิจกรรมของห้องสมุดน้อย ด้วยค่าเฉลี่ย 2.96 ให้งบประมาณในการจัดกิจกรรมน้อย ด้วยค่าเฉลี่ย 2.82 และไม่ให้การสนับสนุนครูบรรณารักษ์ ฝึกอบรม สัมมนา และประชุมวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน หรือศึกษาดูงานห้องสมุดอื่น ๆ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.20

- ด้านปัญหาจากครูบรรณารักษ์ พบว่า ครูบรรณารักษ์การทำงานไม่เต็มที่ เพราะมีงานอื่นนอกเหนือจากงานของห้องสมุด และมีชั่วโมงสอนมากเกินไป ด้วยค่าเฉลี่ย 3.30 มีการสรุปประเมินผลในการจัดกิจกรรม และการนำไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมของครูบรรณารักษ์ ด้วยค่าเฉลี่ย 3.00 และไม่มีความรู้ทางคอมพิวเตอร์ในการค้นคว้าข้อมูล ด้วยค่าเฉลี่ย 2.10

- ด้านปัญหาจากครูผู้สอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย 2.86 มีความเข้าใจในงานหรือกิจกรรมของห้องสมุด ด้วยค่าเฉลี่ย 3.05 ให้เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ด้วยค่าเฉลี่ย 2.95 และกิจกรรมส่งผลกระทบต่อเวลาในการสอน ด้วยค่าเฉลี่ย 2.70

- ด้านปัญหาจากการจัดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย 2.57 มีปัญหางบประมาณ จำนวนวัสดุอุปกรณ์ หนังสือ สื่อและคู่มือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีน้อยและไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ด้วยค่าเฉลี่ย 2.73 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียนมีน้อย ด้วยค่าเฉลี่ย 2.69 และจัดกิจกรรมไม่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ด้วยค่าเฉลี่ย 2.24

3. การเปรียบเทียบปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด

โรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) เพศ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การปฏิบัติงานห้องสมุดต่างกัน มีปัญหา ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 2) ครูบรรณารักษ์ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่างกัน ประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ครูบรรณารักษ์ที่สังกัดโรงเรียนต่างกัน มีปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ความร่วมมือหรือสนับสนุนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภายนอก

โรงเรียนจากหน่วยงาน องค์กร พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการเชิญวิทยากรเข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 52.60 มีการชี้แนะให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน คิดเป็นร้อยละ 73.50 ส่วนใหญ่มีการชี้แจงให้พ่อแม่หรือผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 69.30 ไม่มีส่วนร่วมกับเครือข่ายของโรงเรียนหรือโรงเรียนต้นสังกัด คิดเป็นร้อยละ 58.60 ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านร่วมกับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 62.80 มีการเข้าร่วมการอบรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภายนอกโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 69.30 ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดกิจกรรมออกค่ายรักการอ่านภายนอกโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 74.40 ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ คิดเป็นร้อยละ 37.10 ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านร่วมกับหน่วยงาน/องค์กร/สถาบันการศึกษา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.50 ส่วนใหญ่ไม่มีการเผยแพร่ผลงานหรือกิจกรรมให้เป็นที่รู้จักแก่สาธารณชนเมื่อโครงการเสร็จสิ้นคิดเป็นร้อยละ 51.60

5. ความร่วมมือหรือสนับสนุนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภายในโรงเรียน

จากบุคลากรในโรงเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียน จากครูบรรณารักษ์ ผู้บริหาร ความร่วมมือจากครูผู้สอน ศิษษาพบรายละเอียดของแต่ละด้าน ดังนี้

- ด้านความร่วมมือจากผู้บริหาร กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูบรรณารักษ์ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.66 มีความร่วมมือในข้อบรรณคดีให้ทุกคนในโรงเรียนเห็นความสำคัญของการอ่าน และเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.91 มี

ส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูและนักเรียนด้วยค่าเฉลี่ย 3.88 มีนโยบายจัดตารางการเข้าใช้และค้นคว้าความรู้ในห้องสมุด ด้วยค่าเฉลี่ย 3.63

- ด้านความร่วมมือจากครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูบรรณารักษ์ได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.50 กลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในข้อสนับสนุนให้นักเรียน มีนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่อง ด้วยค่าเฉลี่ย 3.79 ร่วมคัดเลือกสื่อการสอนและหนังสือเข้าห้องสมุด ด้วยค่าเฉลี่ย 3.63 มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ การตัดสินใจกิจกรรมหรือการบริหารงานห้องสมุด ด้วยค่าเฉลี่ย 3.29

- ด้านความร่วมมือกันของครูบรรณารักษ์ กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นซึ่งเป็นครูบรรณารักษ์มีความร่วมมือกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.72 ความร่วมมือในข้ออำนวยความสะดวกของสถานที่ในการจัดกิจกรรม ด้วยค่าเฉลี่ย 3.84 ติดตามงาน สรุปงาน และประเมินกิจกรรมร่วมกัน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.74 การประชาสัมพันธ์กิจกรรมร่วมกัน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.64

6. เปรียบเทียบความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด

โรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) เพศ วุฒิการศึกษา หน้าที่รับผิดชอบและสังกัดโรงเรียนมีความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 2) ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานห้องสมุดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปีและ 21-30 ปี มีความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ในด้านความร่วมมือจากครูบรรณารักษ์ แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานห้องสมุดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี และ 31 ปี ขึ้นไปมีความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ในด้านความร่วมมือจากครูบรรณารักษ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอ รายละเอียดและประเด็นต่างๆ ของการวิจัยดังนี้

1. ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีครูบรรณารักษ์ ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุด จำนวน 1 คน ที่ทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์และบุคลากรดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน สอดคล้องกับมาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียน มาตรฐานห้องสมุด และตัวบ่งชี้ เพื่อการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน (2552) มีผู้ช่วยครูบรรณารักษ์ บรรณารักษ์อาสา/นักเรียนช่วยงานห้องสมุดที่ปฏิบัติงานในห้องสมุด จำนวน 3 คน เนื่องจากห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่มีครูบรรณารักษ์ไม่เพียงพอและมีภาระหน้าที่หลายอย่าง จึงได้ขออนุญาตให้นักเรียน มาช่วยงานเป็นบรรณารักษ์อาสา และนักเรียนที่อยู่ชมรมห้องสมุดมาช่วยงานยืม-คืนหนังสือ จัดชั้นหนังสือ และงานช่วยงาน

อื่น ๆ ในห้องสมุดด้วย จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ห้องสมุดได้รับเงินที่อยู่ในส่วนของห้องสมุดที่ในรอบปีที่แน่นอน แต่มีความแตกต่างในเรื่องเงินงบประมาณ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด เดือนละ 1 ครั้ง จากผลการวิจัยพบว่า ครูบรรณารักษ์นอกจากจะปฏิบัติหน้าที่งานห้องสมุดแล้ว ยังทำหน้าที่สอนด้วย จึงไม่สามารถจัดกิจกรรมได้สม่ำเสมอ ผู้วิจัยจึงได้ขอความร่วมมือจากครูผู้สอน ครูหมวดภาษาไทย และหมวดอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยบูรณาการการสอนให้เข้ากับกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้อ่านหนังสือและใช้สถานที่ของห้องสมุดในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยครูบรรณารักษ์อำนวยความสะดวกสถานที่ในการจัดกิจกรรม มีลักษณะการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด คือ จัดมุมส่งเสริมการอ่าน เพื่อให้นักเรียนได้มีบรรยากาศการอ่านที่สนุกสนาน ได้รับความรู้ที่หลากหลาย มีวิธีการติดตามข่าวสารกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจเป็นเพราะวิทยาการทางเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้ครูบรรณารักษ์ติดตามข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต เพราะมีความรวดเร็วสะดวกสบาย ส่วนใหญ่ มีการรับความรู้และประสบการณ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จากการทำโครงการ ต่าง ๆ ภายในโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่าครูบรรณารักษ์ไม่ได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมการอบรมจากภายนอกเท่าที่ควร ดังนั้น ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ จึงได้รับความรู้และประสบการณ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จากการจัดทำโครงการภายในโรงเรียน ซึ่งประสบด้วยตนเองในทุก ๆ ปี มีวิธีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโดยหน้าเสาธงเคารพธงชาติตอนเช้า ทั้งนี้เพราะว่าการประชาสัมพันธ์หน้าเสาธงเป็นการให้ความสำคัญกับกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ทุกคนภายในโรงเรียนรับรู้และจะได้เห็นถึงความสำคัญของการอ่านละการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ส่วนใหญ่มีการจัดบอร์ดเพื่อส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดเกี่ยวกับเกร็ดความรู้ต่าง ๆ ทุกเดือน บริเวณหน้าห้องสมุด เมื่อเสร็จสิ้นโครงการหรือกิจกรรม ครูบรรณารักษ์ มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโดยการเก็บสถิติการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข พร้อมทั้งนำไปพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในอนาคต

2. ครูบรรณารักษ์มีปัญหการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ในด้านผู้บริหาร ด้านครูบรรณารักษ์ ด้านครูผู้สอน ด้านครูบรรณารักษ์และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ศึกษาพบรายละเอียดของปัญหาแต่ละด้านดังนี้

- ด้านผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานหรือกิจกรรมของห้องสมุดน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีปัญหหลายด้าน มีมุมมองของปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุด ทั้งทางด้านบุคลากร งบประมาณ ดังนั้นผู้บริหารอาจแก้ปัญหาจากส่วนอื่นก่อน ในกรณีนี้เองผู้วิจัยได้

แก้ปัญหาโดยการขอความร่วมมือจากทั้งครูและนักเรียนในการร่วมกันบูรณาการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยเน้นให้ครูนักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านอย่างแท้จริง มีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่เข้าร่วมเพราะต้องการแค่รางวัล

●ด้านครูบรรณารักษ์ พบว่า ส่วนใหญ่ห้องสมุดโรงเรียน มีครูบรรณารักษ์ทำงานหลายหน้าที่ จึงทำให้การทำงานไม่เต็มที่ เพราะมีงานอื่นนอกเหนือจากงานของห้องสมุด และมีชั่วโมงสอนมากเกินไป ไม่มีเวลาในการสรุปประเมินผลในการจัดกิจกรรม และการนำไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมของครูบรรณารักษ์ ทั้งนี้พบทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนที่พบปัญหาคคล้าย ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธิลักษณ์ ตรองใจ (2548) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ให้ครูบรรณารักษ์สอนวิชาอื่นนอกเหนือจากวิชาการใช้ห้องสมุด จึงทำให้ไม่มีเวลาในการบริหารจัดการห้องสมุดและให้บริการ รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คมขำ ทองสุข, นันทิชา บุญสุวรรณ, มาลัย แก้วโนนรัมย์ (2550) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหามากคือ บรรณารักษ์รับผิดชอบงานอื่นด้วย และจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด ครูบรรณารักษ์ให้ความคิดเห็นว่า ควรจัดให้ผู้ที่มีวุฒิทางบรรณารักษ์ศาสตร์/สารนิเทศศาสตร์ โดยตรงมาดำเนินงานห้องสมุด เพื่อประโยชน์กับนักเรียนและโรงเรียน

●ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนมีความเข้าใจในงานหรือกิจกรรมของห้องสมุดน้อย และให้เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย สอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งฤดี ภูษมศรี (2549) ได้กล่าวไว้ว่า ครู-อาจารย์ทุกคนในโรงเรียนถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครบถ้วน ทั้งจิตพิสัย ทักษะพิสัย และทักษะกระบวนการของแต่ ละวิชาที่ครูรับผิดชอบ ตลอดจนสามารถบูรณาการเนื้อหา และทักษะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณค่า ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีความหมาย มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน สามารถใช้กระบวนการอ่านเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้ และเป็นการศึกษาเพื่อชีวิตอย่างแท้จริงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไม่ควรผลักภาระไปให้ครูฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว แต่จะต้องรับผิดชอบทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กร่วมกัน และควรทำให้หลากหลายความรู้แบบตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนและครู รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยภพ เสริมผล (2550) ที่พบว่า ด้านความต้องการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านส่วนใหญ่ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมโดยครูประจำชั้น ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานหรือบุคลากรหลาย ๆ ฝ่ายจะได้ผลดีกว่าแยกกันจัดทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนในปัจจุบันจะเป็นการบูรณาการหลาย ๆ องค์ความรู้เข้ามารวมกัน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้หลากหลายสาขาจึงจะทำให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

และดนยา วงศ์ธนะชัย (2542) ได้กล่าวว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มักถือว่า การสอนอ่านเป็นความรับผิดชอบของครูบรรณารักษ์หรือครูภาษาไทยเท่านั้น ครูมักให้อ่านหนังสือเล่มเดียว ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนวิชานั้น ๆ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูไม่เพียงพอ ครูไม่รู้จักและคุ้นเคยกับเด็กเป็นรายบุคคล

- ด้านการจัดกิจกรรม พบว่า มีปัญหาเรื่องงบประมาณ จำนวนวัสดุอุปกรณ์ หนังสือ สื่อ และคู่มือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีน้อยและไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียนมีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธัญชิตา รัตนาราม (2548) งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองและองค์กรอื่น ๆ นโยบายส่งเสริมการอ่านไม่ต่อเนื่อง ครูที่รับผิดชอบโครงการมีภาระงานมากทำให้ประสิทธิภาพงานลดลง ดังนั้นห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนพบเหมือน ๆ กัน และเห็นถึงความสำคัญของการอ่านและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อมุ่งให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านที่ยั่งยืนในอนาคต และต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ห้องสมุดสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่กระทรวงและนโยบายของกรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญ มีนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน และกรุงเทพมหานคร ยังได้รับการคัดเลือกจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก UNESCO) ให้แต่งตั้งเป็น “เมืองหนังสือโลก” (World Book Capital 2013) ในปีพ.ศ. 2556 ของยูเนสโก การมีวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็งและยั่งยืน และเดินตามนโยบายในการสร้างการอ่านเป็นวาระแห่งชาติในระดับโลก โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมกิจกรรมการอ่านในระดับเมือง และในระดับประเทศของเมืองนั้น ๆ และยังส่งผลต่อการอ่านระดับนานาชาติอีกด้วย (พลเทพ วิริยะสถาพร, 2554) ดังนั้นผลการทดสอบสมมติฐานจึงพบว่า เพศ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ ไม่มีผลต่อปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน

3. ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภายในห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานครในด้านผู้บริหาร ด้านครูบรรณารักษ์ ด้านครูผู้สอน และด้านครูบรรณารักษ์ ศึกษาพบรายละเอียดของความร่วมมือในแต่ละด้านดังนี้

- ความร่วมมือจากผู้บริหาร พบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารให้ความสำคัญในการรณรงค์ให้ทุกคนในโรงเรียนเห็นความสำคัญของการอ่าน และเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูและนักเรียน และเข้าใช้ห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัย จิราภรณ์ ผดุง และนิสากร จารุมณี (2554) จากผลการศึกษาชี้ไปสู่การเสนอแนะสำหรับผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ให้เห็นความจำเป็นของการอ่านแบบหลากหลาย และให้การสนับสนุน

จัดสรรหนังสือที่เหมาะสม และน่าสนใจให้เพียงพอแก่นักเรียน รวมถึงการจัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านแบบยั่งยืน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bailey (2005) ที่พบว่า ครูใหญ่เป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กอ่าน และควรได้รับความร่วมมือจากผู้ใหญ่ในโรงเรียน บรรณารักษ์ ครูประจำชั้น และครูใหญ่ จำเป็นต้องหาวิธีเพิ่มโอกาสให้มีการร่วมมือกันมากขึ้น

- ความร่วมมือจากผู้สอน พบว่า ส่วนใหญ่ครูผู้สอนให้ความร่วมมือในข้อสนับสนุนให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมคัดเลือกสื่อการสอนและหนังสือเข้าห้องสมุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยภพ เสรีผล (2550) และวีรวรรณ วรรณโท (2548) และจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านควรเป็นงานของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ไม่ใช่งานของครูบรรณารักษ์เพียงคนเดียว มีความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยให้มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมโดยครูประจำชั้น ทั้งนี้ครูผู้สอนซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่แท้จริงของการดำเนินงาน เพราะมีจำนวนมากและมีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะส่งผลให้การดำเนินงานการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั่นเองครูผู้สอนมีหน้าที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามหลักสูตรและนโยบายของโรงเรียน

- ความร่วมมือกันของครูบรรณารักษ์ พบว่า ส่วนใหญ่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนให้ความร่วมมือกัน อำนวยความสะดวกของสถานที่ในการจัดกิจกรรม ติดตามงาน สรุปงาน และประเมินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของวีรวรรณ วรรณโท (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมห้องสมุดโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ บรรณารักษ์ต้องทำการเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับงานบริหาร เพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานห้องสมุด คือ การทำกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุดร่วมกันระหว่างผู้บริหาร บรรณารักษ์ ครู-อาจารย์ และนักเรียน ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีบรรณารักษ์เป็นหลัก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของไข่มุก เหล่าสุนทร (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) พบว่า ขาดการประสานงานในการจัดกิจกรรมกับหน่วยงานภายในโรงเรียนและกลุ่มสาระต่าง ๆ เป็นผลให้การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง นักเรียนจึงไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้นห้องสมุดโรงเรียนเพื่อให้ห้องสมุดสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ การมีหรือไม่มีชั่วโมงสอนกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียน เพราะหากมีชั่วโมงสอนด้วยก็ต้องทำหน้าที่ทั้งสองอย่างพร้อม ๆ

กันไป จนอาจทำให้เกิดผลหรือส่งผลกระทบต่างๆ ได้ และการเป็นโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนเอกชน ทำให้การได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนของครูบรรณารักษ์แตกต่างกันได้ ดังนั้นผลการทดสอบ สมมติฐานจึงพบว่า เพศ วุฒิ หน้าที่ความรับผิดชอบ และสังกัดห้องสมุดโรงเรียน ไม่มีผลต่อความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน แต่ประสพการณ์การปฏิบัติหน้าที่ มีผลต่อความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนในด้านความร่วมมือกันของครูบรรณารักษ์ ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูบรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์การปฏิบัติหน้าที่มากกว่าอาจให้ความสำคัญและความจำเป็นรวมถึงการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือครูบรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านน้อยกว่า

4. ความคิดเห็นต่อความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร

●ด้านนโยบายและการวางแผน พบว่า ครูบรรณารักษ์ มีความคิดเห็นตรงกันว่า กิจกรรมสอดคล้องกับมาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียน มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน แต่งตั้งคณะกรรมการดูแลรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม การประชุมวางแผนงานปรึกษาหารือร่วมกัน และกำหนดนโยบายและลงนามความร่วมมือเป็นลายลักษณ์อักษร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ัญชิตา รัตนาราม (2548) มีการวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แล้วบรรจุไว้ในนโยบายของโรงเรียนมีการมอบหมายให้ครูบรรณารักษ์ ครูหมวดภาษาไทยเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ

●ด้านกระบวนการ พบว่า ครูบรรณารักษ์ มีความคิดเห็นว่าควรขอความร่วมมือจากนักเรียนเพื่อเข้าร่วมโครงการ และการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรางทอง แก้วเหล่ายุง (2548) ที่พบว่า ความเข้าใจ และแรงจูงใจในการอ่านเป็นกิจกรรมที่ได้นำเอาเทคนิคที่มีความเหมาะสมได้แก่การสรุป อภิปรายการแข่งขันและผลการเรียนให้เกิดความรู้สึกรู้สึกให้เกิดแรงจูงใจในการอ่าน และส่งผลให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความเข้าใจในการอ่าน

●ด้านการประเมินผล มีความคิดเห็นตรงกันว่า การสรุปผลการดำเนินงานเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม การประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมอาจใช้แบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ รายงานผลต่อคณะกรรมการโรงเรียนโดยวิเคราะห์ ถึงจุดเด่นและจุดที่ต้องแก้ไข เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งต่อไป มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการประเมินผล และปิดประกาศที่บอร์ดพร้อมรูปภาพประชาสัมพันธ์กิจกรรมเพื่อให้ทุกคนในโรงเรียนเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ัญชิตา

รัตนาราม (2548) มีการตรวจสอบติดตามประเมินผล ความสำเร็จของโครงการ และนำผลงานที่ประสบผลสำเร็จไปเผยแพร่แก่โรงเรียน สถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป ดังนั้นผลการทดสอบสมมติฐานจึงพบว่า วุฒิการศึกษา บทบาทหน้าที่ และสังกัดโรงเรียน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านวุฒิการศึกษา บทบาทหน้าที่ และสังกัดโรงเรียนของครูบรรณารักษ์ไม่ได้มีผลต่อความคิดเห็นต่อความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแต่อย่างใด อาจเป็นเพราะว่าความคิดเห็นต่อความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นกระบวนการทำงานโดยรวม ตั้งแต่การวางแผน นโยบาย โรงเรียน วิธีการดำเนินงาน และการประเมินผลโครงการ จึงไม่ได้เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล เหล่านี้มากเท่าที่ควร ทำให้ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษา บทบาทหน้าที่ และสังกัดโรงเรียนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ครูผู้สอนยังขาดความเข้าใจในงานหรือกิจกรรมของห้องสมุด และให้เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ว่าผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญมากเท่าที่ควร รวมทั้งครูผู้สอนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ดังนั้น โรงเรียนควรพิจารณาถึงบทบาทของครูผู้สอนที่จะ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด ทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจ ที่แท้จริงให้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับกิจกรรมห้องสมุด และการจัดสรรเวลาเรียนของนักเรียนเพื่อให้เข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุดให้มากยิ่งขึ้น โดยไม่กระทบกับการเรียนการสอนของครูผู้สอน และเกิดความร่วมมือในการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ดีต่อไป

2. ความร่วมมือหรือสนับสนุนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภายนอกโรงเรียนจากหน่วยงาน องค์กร ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ประมาณ 1 ใน 4 ไม่มีการชี้แนะให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน โรงเรียน 1 ใน 3 ไม่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านร่วมกับชุมชน และไม่มีการจัดกิจกรรมออกค่ายรักการอ่าน ภายนอกโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนและห้องสมุดโรงเรียนควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง และชุมชนให้มากยิ่งขึ้น โดยการจัดกิจกรรมร่วมกัน หรือการประชาสัมพันธ์ถึงข้อดี และประโยชน์ของการอ่านของนักเรียนที่ผู้ปกครองและชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการด้วย จึงจะทำให้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านประสบผลสำเร็จอย่างเต็มที่

3. ความร่วมมือหรือสนับสนุนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภายในโรงเรียนจากบุคลากรในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยพบว่า ไม่มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ การตัดสินใจกิจกรรมหรือการบริหารงานห้องสมุด และยังขาดการเขียนแผนการสอน บูรณาการวิชาที่สอนเข้ากับกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้า ดังนั้น โรงเรียนควรพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมหรือความร่วมมือของครูผู้สอนอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในการเป็นคณะกรรมการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือการมีส่วนในการบริหารจัดการห้องสมุดด้วย รวมทั้งการบูรณาการการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุดร่วมเป็นสื่อประกอบหรือเป็นแหล่งค้นคว้าให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนได้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ในการร่วมกันส่งเสริมการอ่านให้แก่แก่นักเรียนอันเป็นเป้าหมายที่แท้จริงสูงสุดต่อไป

4. ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผลการวิจัย พบว่า ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยพบว่า ยังขาดความร่วมมือกับบรรณารักษ์ต่างโรงเรียน และการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานอื่นเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้น โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้หรือผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้มากยิ่งขึ้น เพราะปัจจัยเหล่านี้จะสามารถนำมาพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการทำงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนได้เป็นอย่างดีนั่นเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานครด้วย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุม และครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นเชิงคุณภาพพร้อมด้วย เช่น การสัมภาษณ์ หรือการสนทนากลุ่มร่วมด้วย เพื่อได้ผลการศึกษาที่มีความชัดเจนมากขึ้นต่อไป

3. กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริม การอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตจังหวัดอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดต่าง ๆ และนำไปกำหนดเป็นแผน นโยบาย หรือทิศทางในการดำเนินงานของห้องสมุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. **คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2543.
- กุหลาบ บัณยานาค. **การปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, ม.ป.ป.
- คมขำ ทองสุข, นันทิชา บุญสุวรรณ และมาลัย แก้วมโนรมย์. **การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 2550.
- เฉลียว พันธุ์สีดา. **คู่มือการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน**. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์, 2539.
- ชัยภพ เสรีผล. **การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนนานาชาติเซนต์สตีเฟ่นส์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- ดนยา วงศ์ธนะชัย. **การอ่านเพื่อชีวิต**. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, 2542.
- ธัญชิตา รัตนาราม. **การส่งเสริมกิจกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านดีเด่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านดีเด่น เขตการศึกษา 8**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2548.
- รุ่งฤดี ภูษมศรี. "การอ่าน...หัวใจของการเรียนรู้ตลอดชีวิต." **วารสารสารนิเทศ**. 13,1 (2549) : 46 – 53.
- วิลาวรรณ รัตนเศรษฐากุล. "การอ่านนั้นได้สู่ความสำเร็จ." **วารสารการศึกษาศาสตร์**. 26,3 (2546) : 10-14.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **สรุปผลสำคัญการสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2552.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. **BANGKOK WORLD BOOK CAPITAL 2013**. [Online]. 2555, แหล่งที่มา : <http://www.bangkokreadforlife.com/index.php/bkk-read-for-life>. (20 สิงหาคม 2555)

สุทธิลักษณ์ ตรองใจ. รูปแบบห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2554.

Yamane, T. Statistics: An introductory analysis. New York : Harper & Rows, 1970.